

Київський університет імені Бориса Грінченка

ГЛУШАК ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 378[80+004] (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
БАКАЛАВРІВ З ФІЛОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана в Київському університеті імені Бориса Грінченка,
м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Бобрицька Валентина Іванівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри освітньої політики.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Соколова Ірина Володимирівна,
Маріупольський державний університет,
декан факультету іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
Запорожченко Юлія Григорівна,
Інститут інформаційних технологій і
засобів навчання НАПН України,
завідувач відділу інформатизації
навчально-виховних закладів.

Захист дисертації відбудеться «04» листопада 2014 р. о 13 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 26.133.06 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Воровського, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (04212, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13-Б).

Автореферат розіслано «___» жовтня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Братко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Процеси формування інформаційного суспільства зумовили значні зміни в сфері освіти. Інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки майбутніх фахівців сучасним суспільним викликам, сформованості в них високого рівня знань, умінь і практичних навичок застосування інформаційно-комунікаційних технологій. З огляду на це, пріоритетними завданнями в Законах України «Про освіту» (1991, 1996), «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (2007), «Про вищу освіту» (2014), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013) є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес професійної підготовки висококваліфікованих фахівців, опанування ними інформаційної культури.

Модернізація освітнього процесу у вищих навчальних закладах спрямовується на підготовку фахівця відповідного рівня та ступеня вищої освіти, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, здатного до ефективної професійної роботи відповідно до сучасних стандартів освітньої діяльності, готового до постійного вдосконалення в умовах розвитку інформаційного суспільства. У зв'язку з цим, теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема гуманітарних спеціальностей, має низку невирішених проблем, пов'язаних із поширенням нових навчально-методичних систем, що створюють підґрунтя для необмеженого доступу всіх суб'єктів навчання до інформаційних освітніх ресурсів. Тому формування інформаційної культури в студентів-філологів є невід'ємною складовою вдосконалення змісту інформаційної освіти та впровадження комп'ютерно орієнтованих педагогічних технологій в освітній процес сучасних вищих навчальних закладів.

Професійна підготовка майбутніх фахівців у вищій школі є сферою численних наукових досліджень, що охоплюють різноманітні її аспекти, зокрема: філософію вищої освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк та інші), проблеми неперервної професійної освіти, дидактики та методики навчання у вищій школі (С. Гончаренко, В. Луговий, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Л. Хоружа та інші). Проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя філолога за двома спеціальностями присвячені фундаментальні наукові праці І. Соколової.

Тенденції розвитку та реформування сучасної професійної освіти в контексті становлення інформаційного суспільства плідно досліджують В. Биков, Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, Ю. Машбиц, Н. Морзе, Л. Петухова, О. Спірін, О. Співаковський та інші. Методологічні засади розуміння сутності інформаційної культури висвітлено в працях В. Бобрицької, Г. Воробйова, Н. Гендіної, Н. Джинчарадзе, А. Ракітова, Ю. Рамського, Б. Семеновкер, Є. Семенюка та інших. У наукових працях О. Гладченко, Н. Зінов'євої, А. Коломієць та інших інформаційна культура розглядається як чинник професійного становлення особистості. Проблема формування інформаційної культури вчителів розглядається у працях Т. Бабенко, О. Повідайчик, О. Почупайло, О. Романишиної, О. Шимана та інших. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на вдосконалення змісту і методів навчання досліджують Ю. Запороженко, І. Захарова, Ю. Зубов,

О. Жильцов, І. Роберт та інші.

Відзначаючи безперечну цінність проведених у цій галузі досліджень, варто зазначити, що проблема формування інформаційної культури фахівця досліджується здебільшого в контексті професійної підготовки студентів фізико-математичних факультетів педагогічного університету. Значно менше уваги надається розв'язанню комплексної проблеми формування готовності студентів-філологів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютера як засобу навчання. Так, у сучасних наукових дослідженнях приділяється увага лише окремим аспектам окресленої проблеми, зокрема особливостям застосування інформаційно-комунікаційних технологій у системі філологічної освіти (Г. Генсерук, Р. Гурін та інші) та при підготовці майбутніх учителів-словесників (Л. Карташова та інші), а також формуванню інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (О. Гончарова, О. Значенко та інші).

Вивчення наукових джерел, нормативно-правових актів, аналіз практичного досвіду підготовки майбутніх бакалаврів з філології виявили наявність суперечностей між: соціальним замовленням щодо якісної професійної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою і недостатнім рівнем сформованості у майбутніх бакалаврів з філології інформаційної культури для подальшого підвищення рівня їх професійної компетентності; необхідністю формування інформаційної культури у майбутніх бакалаврів з філології та недостатньою розробленістю відповідного навчально-методичного забезпечення означеного процесу; тенденцією підвищення рівня запиту студентської молоді на отримання якісної вищої освіти та недостатнім рівнем сформованої інформаційної культури студентів гуманітарних спеціальностей на етапі набуття професії й у майбутній діяльності.

Отже, необхідність розв'язання виявлених суперечностей, актуальність проблеми, її теоретичне та практичне значення, а також об'єктивні вимоги до професійної підготовки бакалаврів з філології зумовили вибір теми: **«Формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Київського університету імені Бориса Грінченка за темою «Філософські, освітологічні та методичні засади компетентісної особистісно-професійної багатoproфільної університетської освіти» (0110U006274).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 3 від 24.02.2011 р.) й узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 14.06.2011 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка бакалаврів з філології у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст, форми та методи формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

Мета дослідження – обґрунтувати зміст, форми та методи формування

інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми у педагогічній теорії і практиці в Україні та за кордоном.

2. Дослідити значення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу у формуванні інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології.

3. Обґрунтувати структуру інформаційної культури бакалавра з філології, визначити критерії та рівні її сформованості.

4. Розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність змісту, форм і методів формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

5. Підготувати навчально-методичний супровід формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

Методологічну основу дослідження становлять наукові принципи єдності теорії та практики, комплексності науково-педагогічного аналізу; особистісно-орієнтований підхід, згідно з яким педагогічний процес має бути зорієнтованим на розвиток та саморозвиток особистості студента; принципи особистісно-орієнтованої освіти: комплексності, варіативності, зворотного зв'язку, індивідуалізації; методології педагогіки та методики педагогічного дослідження.

Теоретичними основами дослідження є класичні та сучасні надбання вітчизняної і зарубіжної філософії освіти, педагогіки, психології, культурології (Г. Андреева, В. Афанасьєв, В. Беспалько, С. Гончаренко, І. Довгопол, М. Дьяченко, М. Кастельс, Л. Коган, В. Кулагін, В. Огнев'юк, Е. Полат, Г. Селевко та інші); концептуальні положення про підготовку фахівців у сфері неперервної професійної освіти (Н. Ничкало, С. Сисоєва, І. Соколова, Л. Хоружа); дослідження про роль інформації в соціальних процесах (А. Єршов, А. Суханов); дослідження з проблем інформатизації освіти (В. Биков, Р. Гуревич, І. Захарова, І. Роберт, О. Співаковський, О. Спірін); дослідження потреб педагогічної та суспільно-освітньої практики розвитку вищої освіти в умовах інформатизації суспільства (В. Бобрицька, О. Громська, Т. Коваль, Л. Петухова); підготовки майбутнього фахівця в сфері застосування інформаційних технологій (Б. Гершунський, М. Жалдак, Н. Морзе); психолого-педагогічних проблем ефективного застосування комп'ютерної техніки в навчальному процесі (Т. Гергей, Ю. Запорожченко, Е. Машбиц); теорії формування інформаційної культури студентів (А. Ашерів, Т. Бабенко, В. Борисов, Г. Воробйов, Н. Гендіна, О. Гладченко, Н. Зінов'єва, Н. Колкова, І. Лук'янченко).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано комплекс методів дослідження, серед яких *теоретичні*: аналіз, узагальнення теоретичних положень і підходів до формування інформаційної культури у вітчизняних і зарубіжних джерелах; порівняння й узагальнення результатів педагогічного експерименту; метод сходження від абстрактного до конкретного застосовано для дослідження сутності феномену; метод ідеалізації; *емпіричні*: діагностичні: анкетування, тестування, інтерв'ю, опитування, бесіда,

дискусія – для експериментальної перевірки змісту, форм та методів формування інформаційної культури; *обсерваційні*: самоспостереження, спостереження; *прогностичні*: моделювання – для побудови структурно-функціональної моделі формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу, шкалування, рангування – для виявлення рівня сформованості інформаційної культури в майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; *експериментальні*: констатувальний та формувальний експерименти – з метою перевірки ефективності формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; *праксиметричні методи*: аналіз діяльності; *статистичні* – для опрацювання, узагальнення, кількісного та якісного аналізу отриманих даних, встановлення статистичної значущості результатів дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* обґрунтовано структуру інформаційної культури бакалаврів з філології (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, професійно-технологічний, оцінково-результативний компоненти); визначено критерії (мотиваційний, змістовий, професійно-технологічний та оцінково-результативний) та рівні сформованості (початковий, середній, достатній, високий) інформаційної культури бакалаврів з філології; розроблено та обґрунтовано складники структурно-функціональної моделі формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу (мета, принципи, підходи, засоби, педагогічні умови, форми, методи, критерії, рівні сформованості, результат); обґрунтовано зміст, форми і методи формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; *уточнено* теоретичну сутність поняття «формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології», яке розуміється як процес набуття студентами знань, умінь і практичних навичок з отримання, опрацювання та передачі інформаційних даних навчального і професійного змісту, застосування ІКТ в умовах удосконалення комп'ютерно-технологічної платформи навчального середовища закладу; *удосконалено* навчально-методичний супровід формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; *подальшого розвитку* набули положення щодо оптимізації процесу формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу за допомогою електронного навчального курсу на базі платформи Moodle.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається тим, що розроблено та впроваджено навчальну програму вивчення дисципліни «Інформаційні технології навчання», на основі якої вдосконалено робочі програми навчальних дисциплін для студентів напряму підготовки 6.020303 «Філологія. Мова і література»; розроблено навчально-методичне забезпечення професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з філології, а саме: навчально-методичний посібник «Основи інформаційної культури бакалаврів з філології», лабораторний практикум «Інформаційні технології навчання», методичні

рекомендації «Методичні рекомендації до вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу «Інформаційні технології навчання» та «Технічні засоби навчання», електронний навчальний курс «Інформаційні технології навчання» на базі платформи Moodle, компонентами якого є навчальна програма, курс лекцій, комплект лабораторних робіт, тестових завдань, завдання для індивідуальної науково-дослідної роботи.

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів у процесі фахової підготовки майбутніх бакалаврів з філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Зазначені матеріали можуть мати застосування у подальших дослідженнях проблем професійної підготовки студентів-бакалаврів напряму підготовки «Філологія».

Результати дослідження **впроваджено** в Київському університеті імені Бориса Грінченка (довідка № 721/1-н від 19.11.2013), Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (довідка № 04-10/374 від 27.02.2014), Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (довідка № 4 від 22.01.2014), Херсонському державному університеті (довідка № 01-24/94 від 20.01.2014).

Особистий внесок автора. У працях у співавторстві з В. Бобрицькою особистий внесок автора полягає у визначенні основних підходів до реалізації педагогічних умов формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. У спільних працях із Н. Бондар та Л. Огнівчук авторові належать основні ідеї, положення, висновки, зокрема щодо впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у систему професійної освіти та перспективи вивчення курсу ІКТ у вищих навчальних закладах (ВНЗ), впливу ІКТ на управління навчальною діяльністю студентів. У навчально-методичному посібнику, написаному в співавторстві з Н. Мазур та Л. Огнівчук, автором розроблено розділ, що розкриває зміст матеріалів для лабораторних робіт, теоретичний матеріал із дисципліни «Інформаційні технології навчання». У методичних рекомендаціях, написаних у співавторстві з Н. Мазур, автором розроблено теоретичні положення застосування ІКТ в освітньому процесі. Права жодного зі співавторів не порушено. На всіх етапах наукового пошуку дисертант особисто брала участь в організації та проведенні дослідно-експериментальної роботи, у відборі та структуруванні змісту і визначенні методичних прийомів викладання розроблених навчальних курсів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційного дослідження обговорено на засіданнях кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка (2010-2013) та оприлюднено у виступах на науково-методичних і науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах» (Львів, 2010), «Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві» (Луцьк, 2011), «Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів» (Київ, 2011), «Наукова молодь: освіта і наука» (Луганськ, 2013), «Проблеми професійного становлення майбутнього фахівця в умовах сучасного освітнього простору» (Кіровоград, 2013), «Инновационные информационные

технології» (Москва-Прага, 2013), «Нові інформаційні технології в освіті для всіх: безперервна освіта» (Київ, 2013); *всеукраїнських* – «Освіта в інформаційному суспільстві: до 25-річчя шкільної інформатики» (Київ, 2010), «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (Київ, 2011, 2013).

Публікації. Основний зміст і результати дисертаційного дослідження висвітлено у 20 публікаціях (з них 11 одноосібних): 9 – у наукових фахових виданнях України, зокрема 1 – у зарубіжному виданні, 7 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 – навчально-методичний посібник, 1 – лабораторний практикум, 1 – методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 299 сторінок, із них 188 – основного тексту. У дисертації вміщено 21 таблицю, 19 рисунків і 5 формул. У списку використаних джерел нараховується 277 найменувань (із них 7 – іноземними мовами). Додатки розміщено на 76 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; встановлено його методологічну і теоретичну основу; викладено наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне і практичне значення, відзначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, наведено відомості про апробацію, висвітлення у публікаціях результатів наукової роботи.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі професійної підготовки»* – обґрунтовано сутність та зміст поняття «інформаційна культура бакалавра з філології», проаналізовано стан дослідженості проблеми формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці вищих навчальних закладів, висвітлено значення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу для формування інформаційної культури у бакалаврів з філології.

Важливе значення для здійснення наукового пошуку в рамках визначеного предметного поля мали дослідження вітчизняних і зарубіжних учених із питань розроблення концептуальних і психологічних основ застосування інформаційних технологій в освітньому процесі (В. Беспалько, Р. Гуревич, М. Жалдак, Н. Морзе, Е. Полат та інші), роботи щодо проблеми формування інформаційної культури особистості (А. Єршов, Ю. Зубов, В. Коган, Є. Семенюк, В. Уханов та інші), а також методологічних аспектів формування інформаційної культури в освітній діяльності вищої школи (Т. Бабенко, І. Захарова, Ю. Мілітарев, О. Суханов, І. Яглом та інші).

Ґрунтовний аналіз поглядів щодо визначення сутності понять «інформаційна культура» та споріднених йому «інформаційна компетентність», «інформаційна грамотність», «комп'ютерна культура» дав змогу уточнити, що інформаційна культура є виявом певного рівня сформованості комп'ютерної грамотності, опанування системи уявлень у сфері інформатики, готовності до застосування інваріантних способів діяльності та відповідного стилю мислення, умінь цілеспрямовано працювати з інформаційними даними, застосовувати ІКТ, сучасні

технічні засоби та методи для їх отримання, опрацювання та передачі. Визначено, що *інформаційна культура бакалаврів з філології* є складовою їх професійної культури і характеризується певним рівнем готовності студентів отримувати, опрацьовувати та передавати інформаційні дані, застосовувати здобутки науково-технічного прогресу в ІКТ-сфері в умовах удосконалення комп'ютерно-технологічної платформи навчального середовища закладу. Уточнено, що *формування інформаційної культури бакалаврів з філології* є процесом набуття студентами знань, умінь і практичних навичок з отримання, опрацювання та передачі інформаційних даних навчального і професійного змісту, застосування ІКТ в умовах удосконалення комп'ютерно-технологічної платформи навчального середовища закладу.

У процесі виокремлення основних складових інформаційної культури студентів, аналізу напрацювань учених із досліджуваної проблеми обґрунтовано, що інформаційна культура бакалаврів з філології має такі *компоненти*: *мотиваційно-ціннісний* (система особистісно-значущих й особистісно-ціннісних поглядів, які визначають потребу з отримання, опрацювання та передачі інформації, застосування ІКТ на етапі навчання й у майбутній професійній діяльності), *когнітивний* (система знань, умінь та навичок із технічної, системної, програмної складової ІКТ), *професійно-технологічний* (комплекс умінь та навичок студентів для роботи з інформаційними даними, застосування засобів ІКТ у навчальній та професійній діяльності), *оцінково-результативний* (самодіагностика результативності своєї діяльності з формування інформаційної культури під час навчання й у процесі професійної роботи).

У результаті аналізу наукових джерел із теми дослідження виявлено, що, незважаючи на її актуальність, існують лише окремі теоретичні й прикладні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених у визначеному напрямі, які комплексно не висвітлюють проблему, проте створюють підґрунтя для її розв'язання у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Проведений аналіз змісту дисциплін «Інформаційні технології навчання», «Технічні засоби навчання» з позицій їх потенціалу для формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології дав змогу виявити, що під час їх вивчення у студентів формується система особистісно-значущих й особистісно-ціннісних поглядів, які визначають потребу з отримання, опрацювання та передачі інформації, необхідної для вирішення навчальних і професійних завдань засобами ІКТ; система знань, умінь та навичок із технічної, системної, програмної складової ІКТ; комплекс умінь та навичок студентів із застосування засобів ІКТ у професійній діяльності; вміння здійснювати самодіагностику результативності своєї діяльності з формування інформаційної культури під час навчання й у процесі професійної роботи. Пошук логіки визначення змісту, форм і методів формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу створив підґрунтя для визначення напрямів дослідження проблеми формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

У другому розділі – «Зміст, форми і методи формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін

інформаційно-комп'ютерного циклу» – визначено цілі та завдання формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено зміст, форми і методи формування інформаційної культури бакалаврів з філології, визначено критерії оцінювання рівнів її сформованості у студентів.

Доведено, що основними цілями та завданнями формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу є формування готовності студентів отримувати, опрацьовувати та передавати інформаційні дані, які мають навчальне і професійне змістове наповнення, а також застосовувати здобутки науково-технічного прогресу в ІКТ-сфері в умовах удосконалення комп'ютерно-технологічної платформи навчального середовища закладу.

У процесі дослідження змістової складової формування інформаційної культури бакалаврів з філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу з'ясовано, що її найбільш повно представлено у програмах навчальних дисциплін «Інформаційні технології навчання», «Технічні засоби навчання», зокрема таких тем: «Застосування мережних та Інтернет-ресурсів у навчально-виховному процесі», «Створення навчально-організаційних матеріалів засобами текстового редактора», «Створення навчально-організаційних матеріалів засобами електронних таблиць», «Застосування систем управління базами даних у навчально-методичній та організаційній діяльності педагога», «Створення навчально-організаційних матеріалів засобами систем ділової графіки», «Психолого-педагогічні особливості застосування технічних засобів навчання в навчально-виховному процесі. Огляд засобів мультимедійних технологій та принципу їх дії», «Засоби мультимедійних технологій відтворення статичної і динамічної інформації, методика їх застосування у навчально-виховному процесі», «Засоби мультимедійних технологій контролю знань й управління пізнавальною діяльністю». При відборі змісту дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу було враховано особливості професійної діяльності майбутніх бакалаврів з філології й зосереджено увагу на розгляді та застосуванні таких ресурсів: wiki; блоги; електронні бібліотеки; електронні словники; перекладачі; системи дистанційного навчання на базі платформи Moodle; педагогічні програмні продукти філологічного напрямку; освітні мережеві ресурси у галузі викладання філологічних дисциплін; сервіси, які надають можливість знайти відеоматеріали, озвучені носіями мови, та застосовувати їх у майбутній професійній діяльності; програмні продукти, які дозволяють створювати тести на розуміння змісту автентичних фрагментів (Test-W2, Test+ та інші); сервіси зі створення карт знань, які дозволяють ефективно структурувати та опрацьовувати інформацію; сервіси зі створення навчальних коміксів; сервіси, які уможливають розробку тестових завдань, опитувальників, автоматизують процес контролю.

З'ясовано, що освітній процес із вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу в Київському університеті імені Бориса Грінченка реалізується в таких формах: навчальні заняття (лекції, лабораторні заняття, індивідуальні заняття, консультації), практична підготовка, самостійна робота. З огляду на це визначено, що найбільш продуктивними для формування

інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу є такі форми: навчальні заняття (лекції, лабораторні заняття, індивідуальні заняття, практикуми, електронні навчальні курси, консультації), позааудиторна робота (навчально-дослідна робота, самостійна навчальна робота студентів на базі застосування ІКТ), самоосвіта. Обґрунтовано доцільність застосування методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (за джерелом передачі навчальної інформації, за логікою передачі та сприймання навчальної інформації, за ступенем самостійного мислення студентів у процесі оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, за ступенем керівництва навчальною роботою), методів стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методів контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції), бінарних, інтегрованих методів у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу з метою формування інформаційної культури у бакалаврів з філології.

Для здійснення формувального експерименту дослідження було розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу (рис. 1), яка включає наукові підходи до розв'язання проблеми (діяльнісний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, системний), принципи (системності та послідовності, наочності, зв'язку теорії з практикою, пріоритетності гуманістичних цінностей, демократизму та індивідуалізації), компоненти, які розкривають технологію досягнення мети і визначають зміст, форми, методи, засоби, педагогічні умови, рівні сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології за допомогою обґрунтованих критеріїв, результат. Для визначення рівня сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології розроблено критерії, які за своєю сутністю і змістом корелюються зі структурними компонентами інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології (мотиваційний, змістовий, професійно-технологічний та оцінково-результативний). Змістове наповнення критеріїв розкрито через сукупність показників. Відповідно до визначених критеріїв встановлено рівні сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології – початковий, середній, достатній та високий.

Визначено, що для ефективного формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу необхідним є дотримання педагогічних умов, що мають інтегративний і системний характер, сприяють формуванню досліджуваного феномена. Обґрунтовано, що такими умовами є: стимулювання позитивної мотивації діяльності студента, що ґрунтується на міждисциплінарному характері вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу та дисциплін фахової підготовки; оновлення змісту дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу та впровадження навчально-методичного комплексу на базі електронного навчального курсу в системі Moodle; залучення майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу до виконання фахових завдань із застосуванням ІКТ.

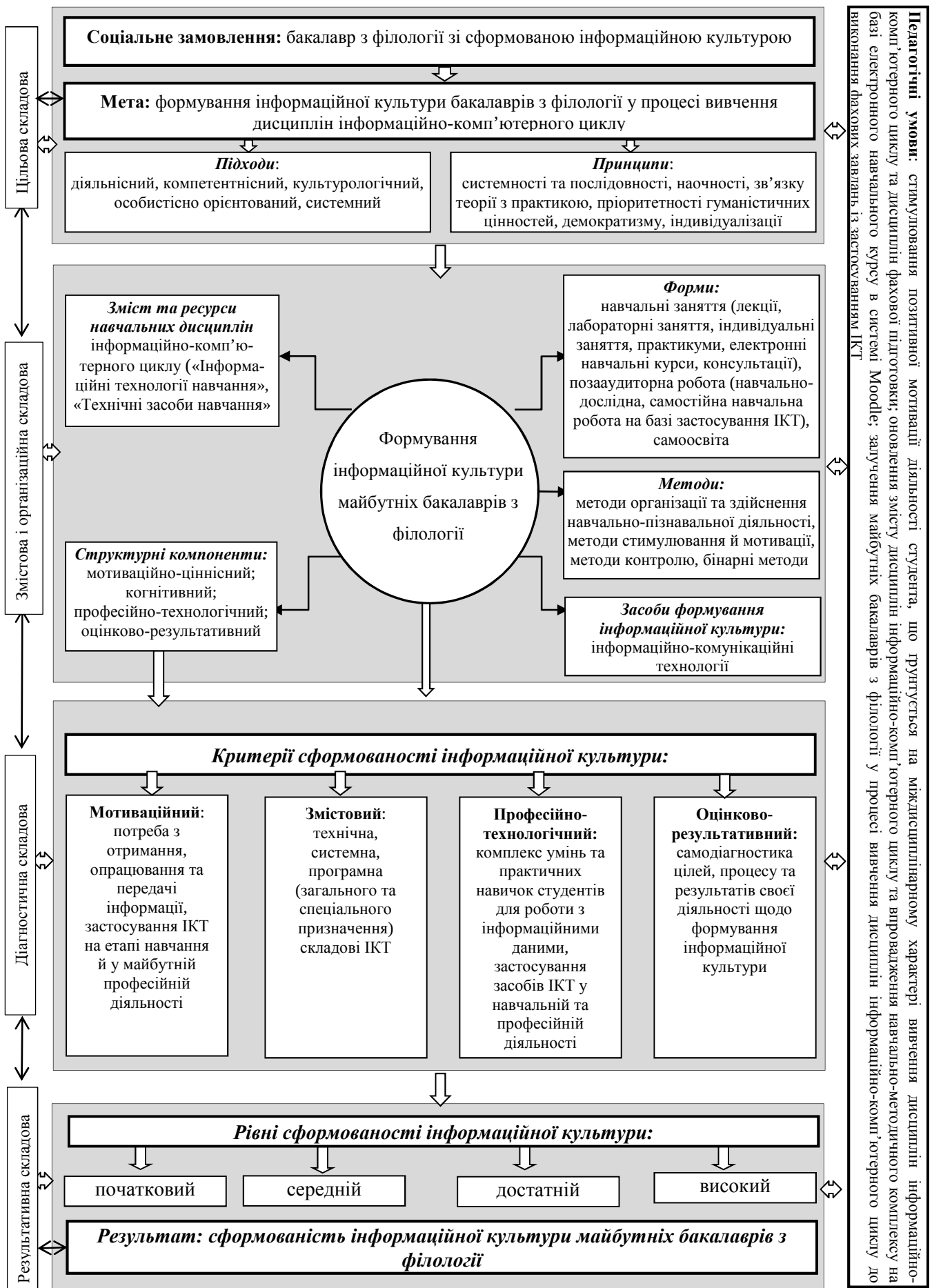

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

У третьому розділі – *«Експериментальна перевірка ефективності формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу»* – подано етапи та методику експериментальної роботи, проаналізовано її результати.

Після встановлення репрезентативності вибірки на етапі формувального експерименту до дослідження було залучено студентів, які навчалися в Гуманітарному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка. Було визначено експериментальні групи (151 респондент) та контрольні групи (117 респондентів), представлені майбутніми бакалаврами з філології. Разом на етапі формувального експерименту до дослідження було залучено 268 респондентів.

На підставі аналізу даних теоретичного пошуку та експериментальної роботи виокремлено загальні закономірності формування інформаційної культури у бакалаврів з філології, провідною ознакою яких є сформованість мотиваційного компонента інформаційної культури, позитивне задоволення потреби з отримання, опрацювання та передачі інформації, застосування ІКТ на етапі навчання й у майбутній професійній діяльності. Для студентів експериментальної групи (ЕГ) характерним є активно-дієве задоволення потреби з отримання, опрацювання та передачі інформації, застосування ІКТ у навчально-пізнавальній та професійній діяльності: активне спостереження за інноваціями застосування ІКТ у навчальній та професійній діяльності та самовдосконалення в цій сфері. Для студентів контрольних груп (КГ) характерним є активно-позитивне задоволення потреби з організації навчально-пізнавальної діяльності засобами ІКТ.

Результати експерименту засвідчили, що в студентів ЕГ і КГ рівні когнітивного компонента інформаційної культури суттєво відрізняються: у студентів ЕГ після вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу виявлено переважно високий і достатній рівні сформованості когнітивного компонента інформаційної культури, тоді як студенти КГ переважно продемонстрували достатній та середній рівні досліджуваного феномена.

Аналіз ефективності опанування студентами ЕГ і КГ комплексу умінь і навичок для роботи з інформаційними даними, застосування засобів ІКТ у навчальній та професійній діяльності дав змогу виявити різний рівень сформованості професійно-технологічного компонента інформаційної культури. Так, згідно з результатами, у студентів ЕГ переважають високий та достатній рівні сформованості професійно-технологічного компонента, тоді як у студентів КГ – середній та початковий рівні.

Одержані в процесі дослідження дані про самодіагностику студентами цілей, процесу та результатів своєї діяльності щодо формування інформаційної культури у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу засвідчили, що у студентів ЕГ та КГ показники прояву оцінково-результативного компонента інформаційної культури відрізняються. Зокрема, в ЕГ переважають високий та достатній рівні, а в КГ – достатній та середній рівні сформованості оцінково-результативного компонента інформаційної культури. Результати експерименту подано в табл. 1.

Таблиця 1

Стан сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу

Групи	початковий	середній	достатній	високий
ЕГ1 (констатувальний етап експерименту)	15,58	34,51	36,18	13,73
ЕГ2 (формувальний етап експерименту)	4,17	10,01	43,99	41,83
КГ1(констатувальний етап експерименту)	13,67	28,49	40,74	17,10
КГ2(формувальний етап експерименту)	13,89	22,01	42,31	21,79

Після проведення експерименту в студентів ЕГ і КГ переважають достатній та високий рівні сформованості інформаційної культури. Так, в ЕГ відбулось зменшення кількості студентів, що мали початковий рівень інформаційної культури, на 11,41%, середній рівень – на 24,50% та збільшення кількості студентів, що досягли достатнього рівня, на 7,81% та високого – на 28,10%. У студентів КГ результати виявились дещо нижчими: на початковому рівні сформованості інформаційної культури кількість студентів збільшилась усього на 0,22%, на середньому – зменшилась на 6,48%, на достатньому та високому збільшилась на 1,57% та 4,69% відповідно (Рис. 2).

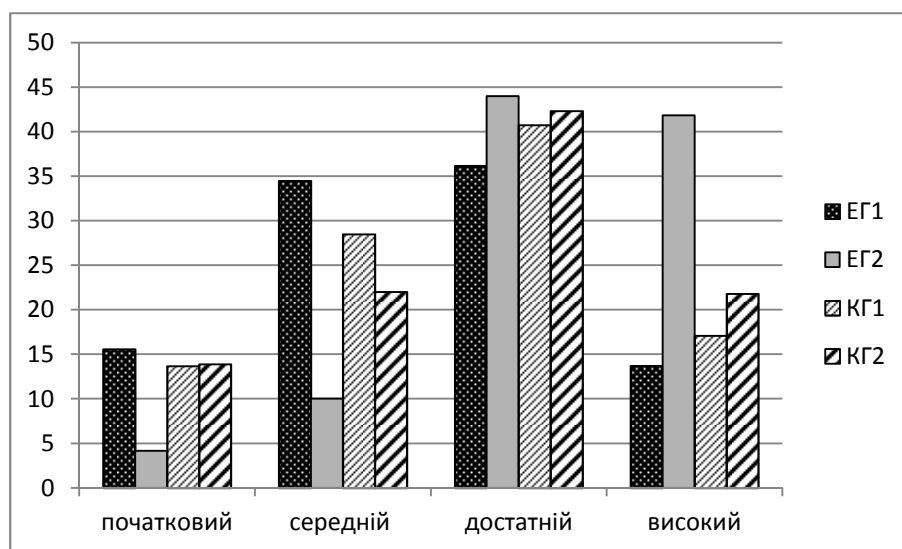

Рис. 2. Порівняльні дані рівнів сформованості інформаційної культури у бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу (у %).

Достовірність отриманих результатів підтверджується на основі методу математичної статистики – критерію χ^2 , що уможливило отримання величини статистики критерію для рівнів сформованості інформаційної культури студентів груп ЕГ та КГ після проведення формувального етапу експерименту $\chi^2 = 22,42$. За

рівня значущості $\alpha=0,05$ критичне значення для чотирьох рівнів дорівнює 9,49. Визначені дані статистики у наведених випадках перевищують критичне значення 9,49, що підтверджує гіпотезу дослідження.

Таким чином, було експериментально перевірено ефективність розроблених теоретичних і методичних засад формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз стану дослідження проблеми формування інформаційної культури бакалаврів з філології у вищих навчальних закладах України та за кордоном дав змогу виявити актуальність і своєчасність її дослідження з огляду на сучасні запити інформаційного суспільства. Узагальнення підходів науковців до тлумачення поняття «інформаційна культура» дало змогу визначити та обґрунтувати структуру інформаційної культури бакалаврів з філології, зокрема таких її компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, професійно-технологічний, оцінково-результативний. Проведений аналіз сутності понять «інформаційна культура», «інформаційна компетентність», «комп'ютерна грамотність» дав змогу зробити висновок, що інформаційна культура є невід'ємним складником професійної культури фахівця. У процесі уточнення теоретичної сутності поняття «формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології» обґрунтовано його розуміння як процесу набуття студентами знань, умінь і практичних навичок з отримання, опрацювання та передачі інформаційних даних навчального і професійного змісту, застосовування ІКТ в умовах удосконалення комп'ютерно-технологічної платформи навчального середовища закладу.

2. Дослідження предметного поля дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу «Інформаційні технології навчання», «Технічні засоби навчання» дало змогу виявити їх значення для формування інформаційної культури бакалаврів з філології. Зокрема, під час вивчення означених дисциплін доцільним було застосування засобів ІКТ, організованих в електронному навчальному курсі «Інформаційні технології навчання» на базі платформи Moodle, що сприяло: 1) усвідомленню інформаційних потреб студентів; прагненню до реалізації власних можливостей, здібностей; 2) формуванню готовності до застосування засобів ІКТ у навчальній та професійній діяльності, отриманню знань про компоненти персонального комп'ютера, основні характеристики програмного забезпечення загального та спеціального призначення; 3) набуттю вмінь працювати з ІКТ з метою отримання, опрацювання та передачі інформаційних даних для формування компетенцій щодо організації роботи з технічними засобами навчання; 4) набуттю вмінь застосовувати ІКТ у навчально-виховному процесі, отримувати, опрацьовувати та передавати інформаційні дані з проблем у галузі філології засобами ІКТ; 5) самодіагностуванню рівня знань, умінь та навичок застосування інформаційних освітніх ресурсів під час набуття професії й у подальшій професійній діяльності. Виявлення потенціалу дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу для формування інформаційної культури бакалаврів з філології створило підґрунтя для формування у них знань, навичок і практичних умінь наповнювати власні блоги, проводити вебінари,

наповнювати ресурси wiki, проектувати навчальний контент на базі систем дистанційного навчання Moodle, розробляти електронні посібники, отримувати інформаційні дані за допомогою пошукових систем мережі Інтернет, каталогів електронних бібліотек, електронних словників; опрацьовувати інформаційні дані в середовищі текстового редактора, електронних таблиць, систем управління базами даних, систем ділової графіки тощо.

3. Дослідження структури інформаційної культури бакалаврів з філології створило підґрунтя для визначення й обґрунтування таких її компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, професійно-технологічний, оцінково-результативний. Мотиваційно-ціннісний компонент представлено як сукупність особистісно-значущих й особистісно-ціннісних поглядів студентів, що визначають їх потребу з отримання, опрацювання та передачі інформації, застосування ІКТ на етапі навчання й у майбутній професійній діяльності. Когнітивний компонент визначено як систему знань, умінь і навичок із технічної, системної, програмної складової ІКТ; професійно-технологічний компонент – як комплекс умінь та навичок студентів для роботи з інформаційними даними, застосування засобів ІКТ у навчальній та професійній діяльності; оцінково-результативний – як самодіагностику цілей, процесу та результатів своєї діяльності щодо формування інформаційної культури.

Визначено, що критерії оцінювання рівнів сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу за своєю сутністю і змістом корелюються зі структурними компонентами інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології (мотиваційний, змістовий, професійно-технологічний та оцінково-результативний). Змістове наповнення критеріїв розкрито через сукупність показників (рівнів сформованості складників мотиваційної сфери, системи знань, умінь та практичних навичок студентів у визначеній діяльності, готовності до самодіагностики результативності зусиль із формування інформаційної культури). Відповідно до критеріїв, їх показників визначено рівні сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології – початковий, середній, достатній та високий.

4. Обґрунтовано змістову складову формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу, яку подано у програмах навчальних дисциплін «Інформаційні технології навчання», «Технічні засоби навчання». Під час розроблення змісту означених дисциплін було обґрунтовано доцільність застосування мережних та Інтернет-ресурсів у навчально-виховному процесі, створенні навчально-організаційних матеріалів засобами текстового редактора, електронних таблиць, систем управління базами даних, систем ділової графіки, психолого-педагогічних особливостей застосування технічних засобів навчання в освітньому процесі, засобів мультимедійних технологій для відтворення статичної, динамічної інформації та контролю знань.

Дослідження дало змогу з'ясувати, що ефективне формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекції, лабораторні заняття, індивідуальні заняття, практикуми, електронні навчальні курси, консультації), позааудиторна робота (навчально-дослідна робота,

самостійна навчальна робота студентів на базі застосування ІКТ), самоосвіта. Обґрунтовано доцільність застосування методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (за джерелом передачі навчальної інформації, за логікою передачі та сприймання навчальної інформації, за ступенем самостійного мислення студентів у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок, за ступенем керівництва навчальною роботою), методів стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методів контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції), бінарних, інтегрованих методів у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу з метою формування інформаційної культури у бакалаврів з філології.

За допомогою методу моделювання розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу, за допомогою якої зреалізовано завдання формувального експерименту дослідження. Доведено, що складниками утворення є мета, принципи, підходи, засоби, педагогічні умови, форми, методи, засоби, критерії, рівні сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології, результат.

Дані формувального експерименту засвідчили позитивну динаміку змін, що підтверджено збільшенням кількості студентів із високим і достатнім рівнем сформованості досліджуваного феномена та зменшенням кількості респондентів із середнім та початковим рівнем сформованості інформаційної культури. Виявлено, що формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу набуде більш високого рівня за умов якісного змісту навчання; доцільності добору форм та методів підготовки; методичної оптимізації викладання дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу, зокрема впровадження електронного навчального курсу «Інформаційні технології навчання» на базі платформи Moodle.

5. Упровадження навчальної програми дисципліни «Інформаційні технології навчання»; навчально-методичного посібника «Основи інформаційної культури бакалаврів з філології», лабораторного практикуму «Інформаційні технології навчання», методичних рекомендацій «Методичні рекомендації до вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу «Інформаційні технології навчання» та «Технічні засоби навчання»; сертифікованих електронних навчальних курсів «Інформаційні технології навчання», «Технічні засоби навчання» на базі платформи Moodle, компонентами яких є навчальна програма дисциплін, курс лекцій, комплект лабораторних робіт, тестових завдань для перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу, завдання для індивідуальної науково-дослідної роботи сприяло формуванню інформаційної культури у бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує усього розмаїття питань, пов'язаних із формуванням інформаційної культури бакалаврів з філології. До перспектив подальшої наукової роботи відносимо дослідження потенціалу комп'ютерно орієнтованого навчального середовища ВНЗ; створення комп'ютерно орієнтованої платформи відкритої освіти, дистанційного навчання та тестування; застосування технологій хмарних обчислень в освітньому процесі сучасних вищих

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Глушак О.М. Проблеми впровадження ІКТ у систему загальної середньої освіти України і досвід їх вирішення. / О. М. Глушак, Н. П. Бондар // Вісник ЛДУ БЖД. Львів. – 2010. – № 4. – ч. 2. – С. 42-45.
2. Глушак О. М. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення ефективності управління навчальним процесом / Л. М. Огнівчук, О. М. Глушак // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. Науковий журнал. Вип. 5. – Луцьк : ЛНТУ, 2011. – С. 201-207.
3. Глушак О. М. Формування інформаційного освітнього середовища для вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу у ВНЗ / О. М. Глушак // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Сер. 16. – «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики». – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 18 (28). – С. 67-72.
4. Глушак О. М. Педагогічні умови формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. / О. М. Глушак // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. статей: Ялта : РВВ КГУ, 2012. – С. 229-235.
5. Глушак О. М. Деякі аспекти зарубіжного досвіду формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. [Електронний ресурс] / О. М. Глушак // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – № 1 (21). Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13gomvz.pdf>
6. Глушак О. М. Критерії та рівні сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. / О. М. Глушак // Наукові записки. – Випуск 121. – Серія: Педагогічні науки. Частина I. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 252-255.
7. Глушак О. М. Застосування мережевих технологій в навчально-виховному процесі ВНЗ. [Електронний ресурс] / О. М. Глушак // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Том 37 (№ 5). – С. 81-88. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/889/677>.
8. Глушак О. М. Формирование информационной культуры у бакалавров филологии при изучении дисциплины «Информационные технологии обучения» / О. М. Глушак // Инновационные информационные технологии. – 2013. – Т. 1. – № 2. – С. 128-133.
9. Глушак О. М. Модель формирования информационной культуры бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла / О. М. Глушак // Альманах современной науки и образования. – Тамбов : Грамота, 2014. – № 3 (82). – С. 58-61.
10. Глушак О. М. Дослідження сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології. [Електронний ресурс] / О. М. Глушак // Освітологічний дискурс. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – № 1 (5). – С. 13-24. Режим доступу:

<http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/69/84>.

11. Глушак О. М. Сформованість когнітивного компоненту інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології [Електронний ресурс] / О. М. Глушак // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Том 40 (№ 2). – С. 14-25. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/984#.U2TkVaKth8E/>.

12. Глушак О. М. Інформаційні технології навчання. Лабораторний практикум: Навчальний посібник. / О. М. Глушак, Н. П. Мазур, Л. М. Огнівчук. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. – 243 с.

13. Бобрицька В. І., Глушак О. М. Основи інформаційної культури бакалаврів з філології: навч.-метод. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Бобрицька, О. М. Глушак. – Полтава : ТОВ «Скайтек», 2014 – 116 с.

14. Глушак О. М. Методичні рекомендації до вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу «Інформаційні технології навчання» та «Технічні засоби навчання»: для студ. неінформат. спец. вищ. навч. закладів / О. М. Глушак, Н. П. Мазур. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 104 с.

15. Глушак О. М. Про стан і перспективи вивчення курсу ІКТ у ВНЗ України / Н. П. Бондар, О. М. Глушак // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта в інформаційному суспільстві: до 25-річчя шкільної інформатики». – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 23-26.

16. Глушак О. М. Підготовка вчителя іноземної мови до використання ІКТ у майбутній діяльності / Н. П. Бондар, О. М. Глушак // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах». – Л. : ЛДУ БЖД, 2010. – С. 149.

17. Глушак О. М. Навчальний курс «Технічні засоби навчання» у підготовці до педагогічної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей / Л. М. Огнівчук, О. М. Глушак // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки». – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 120-123.

18. Глушак О. М. Трансформація аксіологічної складової інформаційної культури у сучасному інформаційному суспільстві / О. М. Глушак // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів». – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – С. 89-91.

19. Глушак О. М. Інформаційна культура як складова професійної підготовки майбутніх фахівців / О. М. Глушак // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки». – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – С. 109-115.

20. Bobrytska V., Glushak O. The formation of bachelors of philology informational culture as a pedagogical problem/ V. Bobrytska, O. Glushak// Zbiór raportów naukowych. «Nauka dziś: teoria, metodologia, praktyka». (28.09.2013 - 30.09.2013) – Wrocław : Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. – 116 str.

Глушак О. М. Формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2014.

У дисертації досліджено проблему формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Обґрунтовано структуру інформаційної культури бакалаврів з філології, проаналізовано стан дослідженості проблеми формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці вищих навчальних закладів, висвітлено значення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу для формування інформаційної культури у бакалаврів з філології. Визначено, що досліджуваний феномен є предметом наукових дискусій, інтерпретується в залежності від пріоритетності певних теоретичних підходів – культурологічного, інформаційного та ін.

Визначено цілі та завдання формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено зміст, форми та методи формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Визначено критерії та рівні сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційна культура, інформаційна культура бакалаврів з філології, інформаційні технології навчання, інформаційні технології, формування інформаційної культури бакалаврів з філології.

Глушак О. М. Формирование информационной культуры будущих бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Киевский университет имени Бориса Гринченко, Киев, 2014.

В диссертации исследуется проблема формирования информационной культуры будущих бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла. Раскрыто содержание и структура понятия «информационная культура бакалавра филологии». Обосновано компоненты информационной культуры бакалавров филологии: мотивационно-ценностный, когнитивный, профессионально-технологический, оценочно-результативный. Анализ мнений исследователей, теоретический анализ литературы позволил определить формирование информационной культуры как процесс приобретения студентами знаний, умений и практических навыков по получению, обработке и передаче информационных данных, применения ИКТ в условиях совершенствования компьютерно-технологической платформы учебной среды заведения. Проанализировано проблему формирования информационной культуры будущих бакалавров филологии в отечественной и зарубежной теории и практике

высших учебных заведений. Исследовано значение дисциплин информационно-компьютерного цикла в процессе формирования информационной культуры. Определено, что исследуемый феномен является предметом научных дискуссий, интерпретируется в зависимости от приоритетности определенных теоретических подходов – культурологического, информационного и др.

Разработано и обосновано содержание, формы и методы формирования информационной культуры будущих бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла. Содержательную составляющую формирования информационной культуры бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла представлено в программах учебных дисциплин «Информационные технологии обучения», «Технические средства обучения». Представлено формирование информационной культуры бакалавров филологии в таких формах: учебные занятия (лекции, лабораторные занятия, индивидуальные занятия, практикумы, электронные учебные курсы, консультации), внеаудиторная работа (учебно-исследовательская работа, самостоятельная учебная работа студентов на базе применения ИКТ), самообразование. Обосновано целесообразность применения методов организации и осуществления учебно-познавательной деятельности, методов стимулирования и мотивации учебно-познавательной деятельности, методов контроля, коррекции, бинарных, интегрированных методов при изучении дисциплин информационно-компьютерного цикла с целью формирования информационной культуры у бакалавров филологии.

Внедрено учебную программу дисциплины «Информационные технологии обучения»; учебно-методическое пособие «Основы информационной культуры бакалавров филологии», лабораторный практикум «Информационные технологии обучения», методические рекомендации «Методические рекомендации к изучению дисциплин информационно-компьютерного цикла “Информационные технологии обучения” и “Технические средства обучения”»; сертифицировано электронные учебные курсы «Информационные технологии обучения», «Технические средства обучения» на базе платформы Moodle.

Экспериментально проверено содержание, формы и методы формирования информационной культуры будущих бакалавров филологии в процессе изучения дисциплин информационно-компьютерного цикла. Экспериментальная работа подтвердила эффективность содержания обучения, целесообразности отбора форм и методов, что способствовало формированию информационной культуры будущих бакалавров филологии.

Ключевые слова: информатизация образования, информационная культура, информационная культура бакалавров филологии, информационные технологии обучения, информационные технологии, формирование информационной культуры бакалавров филологии.

Glushak O. M. Formation of information culture of the future bachelors of philology in the study of information and computer sciences cycle.– Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Boris Hrinchenko Kyiv

University, Kyiv, 2014.

The dissertation investigates the problem of the formation of information culture of the future bachelors of philology in the study of information and computer sciences cycle. Described the content and structure of the concept of "information culture of bachelor of philology". Analyzed the state of the problem of the formation of information culture of bachelor of philology in psychological and pedagogical science and practice in Ukraine and abroad. Investigated the value of information and computer sciences cycle in formation process of information culture. It was determined that the studied phenomenon is the subject of scientific debate, interpreted according to the priority of certain theoretical approaches – cultural, informational and others.

Developed, validated and experimentally tested of content, forms and methods of formation of information culture of the future bachelors of philology in the study of information and computer sciences cycle. Defined the criteria and levels of information culture of bachelor of philology.

Keywords: informatization of education, information culture, information culture of bachelor of philology, information technology training, information technology, formation of information culture of bachelor of philology.